

Meg kell változtatni a vásárlói szokásokat

Az EMGESZ elnöke, dr. Jakab Ernő a hagyományos termékekre fektetne nagyobb hangsúlyt

Erdélyben az állattenyésztés sok gazdának biztosított megélhetést. Így volt ez az utóbbi évekig, amikor a masszív hús- és tejimport miatt a kisgazdák egyre inkább kiszorultak a piacról. Az Erdélyi Magyar Gazdák Egyesületei Szövetségének elnökével, dr. Jakab Ernőállatorvossal az állattartás jövőjéről beszélgettünk.

– Mennyire versenyképes ma az erdélyi magyar állattartó gazda?

– Volt egy olyan időszak a kilencvenes években, amikor a régi mezőgazdasági termelőszövetkezetek felbomlása után szétszóródott a törzskönyvezett állatállomány, bizonyos vonalak eltűntek, a gazdák pedig visszatértek a hagyományos fajtákhoz. Idővel egyre többen rájöttek, hogy ezt az állományt fel kell javítani – a folyamatot különböző programok keretében támogatta az állam. Ezért a kilencvenes évek végén elkezdődött a tejtermelés-centrikus tenyésztőmunka: a gazdák a juh- és tehénállományok esetében is értékes apaállatokhoz juthattak. Ennek eredménye megérződött a minőségi tejtermelés növekedésén. Azonban pár éve kiderült: a tejágazat válsága Erdélyt sem kerüli el. Ez a juhágazatban látszott meg korábban, amikor a juhtejből készült termékek piaca hirtelen zsugorodni kezdett. A mai 0,45 lejnél kezdődő, literenkénti tehéntej-felvásárlási árak annyira alacsonyak, hogy aki állattartásból akar megélni, annak előbb-utóbb váltania kell. Ez a váltás pedig a hústermelés irányába mutat. Ha a gazdák idejében mérlegelik lehetőségeiket, versenyképesek lehetnek.

– Mennyire lehet az alacsony felvásárlási árak által okozott veszteséget állami támogatásból pótolni?

– A tejtermelésben a tejkontroll, törzskönyvezett állomány után tavaly elég szép agrártámogatáshoz jutottak a gazdák. Az egyik tehenes gazdák, a nem törzskönyvezett állományok most már végérvényesen kiesnek a támogatásból, így nekik nem éri meg tehenet tartani, csak önelátó rendszerben, a tej házi, családi felhasználására. De a tejtagozatással együtt is nehéz helyzetben van a tejágazat. Ezért azal a folyamattal, amivel mintegy tíz évvel ezelőtt a juhászatokban találkozhattunk, két-három éve a tehenészetek is megbarátkoztak: egyre inkább előtérbe kerül a húsmarhatartás. Tavaly ezt hatékonyan támogatta az agrártárca: az uniós forrásokból származó pénzügyi támogatás törzskönyvezett állatonként elérte a 850–1000 eurót, ami példa nélküli összeg a hazai szarvasmarha-tenyésztésben. Az újfajta állattenyésztési támo-

gatási rendszer velejárója, hogy gazdaságunként fokozatosan nő a juh-, kecske- és a szarvasmarha-állományok létszáma, míg a kisebb, nem törzskönyvezett állományok leépülnek, felszámolódnak. Nem vitás, hogy aki családi vállalkozásként állattenyésztésből akar megélni, annak meg kell felelnie az agrártámogatási rendszer elvárásainak.

– A húsmarhákért járó támogatás mennyire lendítette fel az ágazatot?

– Egy év alatt Erdély-szerterőriásit növekedett a húsmarhaállomány. Mivel az erre fordítandó ideitámogatási keretet nem ismerjük, nem világos, hogy a szaktárca a tavalyi keretösszeget osztja majd szét idén, vagy számol a megnövekedett állatlétszámmal, és növeli az ágazat fellendítésére szánt pénzösszeget. Egy dolog biztos: a húsmarha iránt egyre nagyobb az érdeklődés, van piaca, így az agrártámogatás mértékén is múlik, hogy ennek az ágazatnak milyen jövőt szán a minisztérium.

– Amikor állattenyésztésről beszélünk, alig esik szó a kisállatok, a szárnyasok tartásáról. Mennyire lehet vonzó egy családi gazdaság számára tojótyúkkal, húscsirkével, pulykával vagy nyúlal foglalkozni?

– Ez is vonzó lehet, ha a gazdának sikerül megoldania az értékesítést. Viszonylag kevesen tudnak arról, hogy 2008-tól érvényben van egy jogszabály, amely lehetővé teszi a szárnyas- vagy nyúltenyésztéssel foglalkozó gazdaságok számára, hogy az állattelepen egy erre kijelölt helyen levágják az állatokat, és azokat házilag csomagolva a farmról értékesítsék. Az állatorvosi főhatóságtól viszonylag könnyen meg lehet szerezni a családi farmbejegyzést. Az állattelepen rögtönzött helyi vágóhid nem igényel drága felszereléseket, ahogyan azt az engedéllyel működő vágóhidak esetében megkövetelik. Ötven-száz főtól akár háromezer főig terjedő szárnyas- és nyúlállomány esetében ez az értékesítés jó lehetőségnek bizonyulhat, ha a gazdának sikerül megfelelő vásárlóközönséget kialakítania. Az így megtermelt húst – ami lehet bárány is – a falusi turizmussal foglalkozó gazdák szabadon felhasználhatják saját vendéglátásukban is. Ennek az egysze-

állattelepen – minimális higiéniai feltételek mellett – feldolgozhat tehén-, juh- és kecsketejet. Tejtermékeit szabadon eladhatja piacokon, hagyományos termék-vásárokon, falunapokon, minden olyan nyilvános rendezvényen, ahol ezt a szervezők lehetővé teszik. A húsfeldolgozás terén már nem születtek ilyen könnyítések. Ezért aki disznót és szarvasmarhát vág, annak engedélyezett húsfeldolgozóra van szüksége. De egy állattelepnak a helyben működő vágópont beindítá-

talmas mennyiségű és olcsó húsimport miatt gazdaságilag nem éri meg vágóhidat fenntartani. Még annak ellenére sem, hogy a selejtmarha élősúly-kilogrammonként szinte ingyen, 1,50 lejért vásárolható meg.

– Nálunk miért nem működik a Nyugat-Európában népszerű kisvágóhidakról, a kis farmokról történő vásárlás?

– Hargita megyében volt néhány próbálkozás, de mindegyik leállt. Nincs elegendő hírverés a gazdák részéről, másrészt az erdélyi ember annyira áruházcentrikus lett, hogy keveset vásárol egyéni termelőktől. Sokan már faluhelyen sem termelnek zöldséget, nem tartanak állatot, inkább hetente egyszer bemennek nagyáruházba élelmiszert vásárolni.

Elsősorban a rossz vásárlói szokások és a kényelem az oka mindennek. Mi az egyesületi szövetségben azon dolgozunk, hogy e rossz vásárlói szokásokon változtassunk. Nem a nagy üzletházakat ellen akarunk harcolni, hanem vissza szeretnénk kanyarodni a hagyományos ízekhez. Oda jutottunk, hogy szomszéd a szomszédától nem vásárol egy liter tejet, házi sajtot, házikenyeret vagy egy levágott állatból egy-két kiló húst. Ez rossz szokás, ami nem volt mindig így: mindez a rendszerváltás után alakult ki. Nyugaton másként működik: az ember megveszi a szomszédjától a bort, a húst, a zöldséget, a tojást, hogy ezzel is támogassa, mert tudja, hogy a gazdacsalád ebből él meg. Ezt a közösségi érzést kell visszahoznunk az emberekbe. Meggyőzni őket arról, hogy a helyben vásárolt élelmiszer nem tartalmaz adalékanyagokat, legtöbbször tiszta, biominőségű. A pénz pedig helyben, a közösségnél marad.

– Hogyan tudják a termelőket helyzetbe hozni?

– Tagegyesületeink segítségével mindenhol szeretnénk kézműves, bioökövásárokat szervezni, és azoknak a gazdák-nak kínálni eladási és ismertségi lehetőséget, akik valóban hagyományos termékeket árulnak. Nemrég tartottak Gödöllőn egy Kárpát-medencei ökokonferenciát. Augusztusban Székelykeresztúron szervezzük meg a Kárpát-medencei fiatal gazdák konferenciáját, amelyen idén az öko- és a biogazdálkodás lesz a téma. Itt szeretnénk bemutatni a hajdunánási példát, ahol hagyományos növény- és állatfajták termesztésével és tenyésztésével értek el figyelemre méltó eredményeket. Az ott megismert Hagyományos Termékek Piacát honosítanánk meg Székelyudvarhelyen a polgármesteri hivatal támogatásával a környékbeli termelők számára.

Pár éve kiderült: a tejágazat válsága Erdélyt sem kerüli el. Ez a juhágazatban látszott meg korábban, amikor a juhtejből készült termékek piaca hirtelen zsugorodni kezdett.

rúsított megoldásnak viszont az a hátránya, hogy a levágott állatot a termelő nem adhatja tovább üzleteknek, nem viheti piacokra, csak helyben értékesítheti.

– Az állati eredetű házi élelmiszerértékesítés még mire terjed ki?

– A házi tejfeldolgozás terén hoztak a gazdák számára néhány könnyítést: aki őstermelői igazolvánnyal rendelkezik, az saját

sa és engedélyeztetése sem akkora kihívás, hogy ne lehetne ezt megoldani. Egy 2011-ben született szakhatósági könnyítés nyomán az állattelepeken a minimális feltételek megteremtésével az állategészségügyi főhatóság engedélyezi a helyi kisvágóhid beindítását. Sokan rosszul tudják, hogy a szakhatóság bürokratikus munkája akadályozza a kisvágóhidak beüzemelését. Erről szó sincs. Az a gond, hogy a ha-

FOTÓ: BARABÁS AKOS

A háztáji kisgazdaságok jövedelmezősége Erdély-szerterő nagyon megcsappant